

Kunnskapsdepartementet

Utkast nasjonal faglige retningslinje for tannlegeutdanningen

Innledning

I henhold til lov om universiteter og høyskoler § 3-2 andre ledd kan departementet fastsette rammeplaner for enkelte utdanninger. For helse- og sosialfagutdanninger er det fastsatt forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger. Forskriften gir igjen hjemmel for fastsetting av retningslinjer for hver enkelt utdanning.

Det foreliggende dokumentet utgjør en nasjonal faglig retningslinje for tannlegeutdanningen.

Retningslinjen er førende for universiteter og høyskoler i arbeidet med å utvikle lokale planer. Retningslinjen skal sikre et nasjonalt likeverdig faglig nivå, slik at kandidatene som uteksamineres har en felles sluttkompetanse, uavhengig av utdanningsinstitusjon. Retningslinjene skal også sikre en felles sluttkompetanse om samers rettigheter og samenes status som urfolk, jfr. forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger.

Retningslinjen er utformet i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) jfr. forskrift om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, jfr. det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring.

Retningslinjene skal også sikre en felles sluttkompetanse om samers rettigheter og samenes status som urfolk, jfr. forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger.

"Et kvalifikasjonsrammeverk er en samlet, systematisk og nivå delt beskrivelse av formelle kvalifikasjoner som kan oppnås innenfor et utdanningssystem. (...) Nasjonale kvalifikasjonsrammeverk er basert på nasjonens utdanningssystem, viser nivå og progresjon og sammenheng til arbeidsliv og samfunnsliv."

Utdanningen skal være i samsvar med direktiv 2005/36/EF, med senere endringer herunder direktiv 2013/55/EU.

Formål

Tannlegeutdanningen er et universitetsstudium som skal legge til rette for at studenten kan tilegne seg forskningsbasert kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som er nødvendig for å gjennomføre utredning, forebygging, behandling og oppfølging av pasienter

med anomalier, smerte, ubehag og sykdommer i munnhulen, kjever, tenner og tilhørende vev.

Utdanningen skal i tillegg gjøre kandidaten i stand til å fremme oral helse som en del av den generelle helsen gjennom samfunnsrettet og tverrfaglig arbeid i helsetjenesten, undervisning, fagutvikling, forskning og formidlingsarbeid.

Begrepsavklaringer

Allmennpraksis: Det kompetansenivået en kandidat som har fullført master i odontologi skal ha. Nivået sikrer at det store flertall av pasienter kan behandles av tannleger med fullført grunnutdanning i odontologi.

Behandling: I tillegg til forebyggende tiltak, er de vanligste behandlingsprosedyrene en tannlege med fullført utdanning utfører, knyttet til

- behandling av karies (tannråte) med og uten fyllingsterapi
- behandling av tannkjøtt sykdom - med og uten kirurgisk teknikk
- behandling av betennelsestilstander i tannens bløtvev («nerve»/pulpa) - rotfylling
- behandling (erstatning) av manglende tannsubstans, tenner eller oralt vev (kroner, broer, avtakbare proteser)
- tannuttrekking

Omsorg: Omfatter utredning, forebygging, diagnostikk, behandling og oppfølging av pasient.

Supervisjon: Fortløpende overvåking og tilbakemelding i forbindelse med klinisk virksomhet. Supervisjon gir mulighet for umiddelbar tilbakemelding og vurdering i det kliniske arbeidet og bidrar til at veiledere som er tett på studentenes kliniske virke kan forhindre at det oppstår uønskede hendelser (pasientsikkerhet).

Kompetanseområder

Læringsutbyttebeskrivelsene for tannlegeutdanningen er fordelt under følgende kompetanseområder:

- I. Profesjonalitet
- II. Sikker og effektiv odontologisk klinisk praksis
- III. Pasientsentrert omsorg
- IV. Tannlegerollen i samfunnet

Læringsutbyttebeskrivelser

En læringsutbyttebeskrivelse er en beskrivelse av hva en person vet, kan og er i stand til å gjøre som et resultat av en læringsprosess. I forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene § 2 er det angitt 12 felles læringsutbyttebeskrivelser som skal inkluderes i retningslinjen. Disse er markert med stjerne.

I. Profesjonalitet

Kunnskap

Kandidaten

1. har avansert kunnskap om helse- og velferdssystemet, lover, regelverk, veiledere og retningslinjer relevant for sin yrkesutøvelse
2. har inngående kunnskap om forskningsmetoder
3. *har inngående kunnskap om barn og unge
4. *har bred kunnskap om gjeldende helse- og sosialpolitikk
5. *har bred kunnskap om inkludering, likestilling og ikke-diskriminering, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion og livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder, slik at alle grupper i samfunnet sikres likeverdige tjenester
6. *har kunnskap om samers rettigheter og forståelse for samenes status som urfolk
7. har kunnskap om nødvendigheten for livslang læring som en nødvendig forutsetning for god pasientomsorg
8. kan anvende kunnskap om helse- og velferdssystemet, lover, regelverk, veiledere og retningslinjer relevant for sin yrkesutøvelse

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan analysere og kritisk vurdere vitenskapelig litteratur og annet fagstoff
2. *kan anvende oppdatert kunnskap om lovverk og retningslinjer relatert til samtykke for alle kategorier pasienter, inkludert barn og voksne uten samtykkekompetanse
3. kan gjennomføre et selvstendig avgrenset forskningsprosjekt under veiledning i tråd med forskningsetiske retningslinjer
4. *kan anvende oppdatert kunnskap og begrunne faglige vurderinger, avgjørelser og handlinger i tråd med kunnskapsbasert praksis
5. *kan anvende kunnskap om rettigheter og er en utøver som ivaretar disse og sikrer deres medvirkning ved behov for odontologisk behandling og/eller tjenester
6. kan utøve klinisk odontologisk virksomhet i tråd med gjeldende helselovgivning, og retningslinjer
7. kan bruke relevant kunnskap til å prioritere, utrede, forebygge og velge behandlingsalternativ tilpasset pasientens behov og prioriteringer, mål og verdigrunnlag, i tråd med oppdatert behandlingsfilosofi og helseøkonomiske forhold
8. kan bruke relevant kunnskap til å vurdere behov, planlegge tiltak, og gjennomføre pasientomsorg (utredning, forebygging, behandling og oppfølging)

9. kan reflektere over egen praksis og være bevisst på egen kompetanse både som resultat av egenvurdering og tilbakemeldinger fra kolleger og andre
10. *kan identifisere, reflektere over og håndtere etiske problemstillinger i sin yrkesutøvelse

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan kommunisere presist og effektivt både muntlig og skriftlig med pasienter, pårørende, tannhelsepersonell, andre helseaktører, det offentlige og publikum generelt
2. kan anvende kunnskaper og ferdigheter for å sikre pasientens brukermedvirkning
3. kan utøve en helhetlig tilnærming i all pasientomsorg
4. har grunnleggende gode holdninger til alle former for helseomsorg, og er seg bevisst det samfunnsmessige ansvaret der er å være helsearbeider
5. kan anvende relevant kunnskap i utøvelsen av pasientsentrert omsorg ved tydelig å ivareta pasientens interesser
6. har inngående kunnskap om rådende etiske retningslinjer som gjelder for faget og yrkesutøvelsen
7. kan anvende vitenskapelige metoder og forstå sammenhengen mellom vitenskap og erfaringsbasert praksis og betydningen av dette for yrkesutøvelsen
8. *kjenner til nytenkning og innovasjonsprosesser og kan bidra til tjenestinnovasjon og systematiske og kvalitetsforbedrende arbeidsprosesser
9. kan kritisk vurdere eget og tannhelseteamets arbeid og oppsøke vitenskapelig litteratur, annet fagstoff og etterutdanningstilbud for å sikre kontinuerlig god kvalitet
10. *skal kunne formidle og dokumentere sin faglige kunnskap

II. Sikker og effektiv odontologisk klinisk praksis

Kunnskaper

Kandidaten

1. har avansert kunnskap om krav til pasientsikkerhet, infeksjonsforebygging, informasjonssikkerhet og strålevern
2. har avansert kunnskap om infeksjonskontroll, inkludert smittevern, sterilisering, desinfeksjon og dekontaminasjon
3. har bred kunnskap om forskrifter, retningslinjer og lovverk relatert til HMS-arbeid
4. kjenner til prinsipper for ledelse og organisering av et tannhelseteam

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan analysere og bruke relevant kunnskap til å foreta faglige vurderinger, avgjørelser og handlinger i tråd med kunnskapsbasert praksis
2. kan finne og vurdere publisert vitenskapelig litteratur innen basale biologiske, medisinske og kliniske fag og folkehelseforskning og kan anvende informasjonen til å forbedre pasientenes orale helse
3. *kan vurdere risiko for uønskede hendelser og kjenner til metoder for å følge opp dette som et ledd i systematisk forbedringsarbeid
4. kan analysere og bruke relevant kunnskap for utøvelse av klinisk odontologisk praksis for å ivareta pasientsikkerhet, infeksjonsforebygging, informasjonssikkerhet og strålevern

Generell kompetanse

Kandidaten:

1. kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter til å etablere, styre og opprettholde et trygt og godt arbeidsmiljø
2. kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter til å styre egen og tannhelseteamets tid og ressurser på en hensiktsmessig måte
3. kan kommunisere om og håndtere helse, miljø og sikkerhet (HMS), målrettet i et klinisk miljø, inkludert kontroll av kryssinfeksjon, håndtering av materialer og arbeid med strålevern
4. kan anvende relevant kunnskap og ferdighet til å ivareta pasientsikkerhet, infeksjonsforebygging, informasjonssikkerhet og strålevern
5. *har innsikt i digital kompetanse og kan bistå i utviklingen av og bruke egnet teknologi både på individ- og systemnivå

III. Pasientsentrert omsorg

Kunnskap

Kandidaten

1. har avansert kunnskap om den friske munn, kjeve, tenner og omliggende vev innen alle aldersgrupper
2. har avansert kunnskap om utredning, diagnostikk, utvikling og forekomst av skader, anomalier og sykdomstilstander i munn, kjeve, tenner og omliggende vev
3. har avansert kunnskap om hvordan generelle sykdommer og deres behandling kan innvirke på oral helse
4. har inngående kunnskap om hvordan oral helse kan innvirke på generell helse

5. har avansert kunnskap om forebygging og ulike behandlinger og deres prognoser i relasjon til anomalier, skader og sykdommer i munn, kjeve, tenner og omliggende vev
6. har bred kunnskap i basalmedisinske fag
7. *har bred kunnskap om sosiale og helsemessige problemer inkludert omsorgssvikt, vold, overgrep, rus- og sosioøkonomiske utfordringer/problemer og kan identifisere og følge opp mennesker med slike utfordringer. Kandidaten skal kunne sette inn nødvendige tiltak og/eller behandling eller henvise videre ved behov
8. har bred kunnskap om relasjons-, kommunikasjons- og veiledningsmetoder i profesjonsutøvelsen

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan analysere og forholde seg kritisk til informasjon relatert til pasientens sykehistorie og aktuelle tilstand
2. kan gjennomføre relevante og grundige intra- og ekstraorale undersøkelser av munn, kjeve, tenner og omgivende vev
3. kan bruke kunnskap og relevante metoder til å stille korrekt diagnose og utarbeide en individuelt tilpasset behandlings- og oppfølgingsplan basert på all relevant informasjon som pasientens ønsker, sykehistorie, klinisk undersøkelse og relevante supplerende undersøkelser
4. kan identifisere behovet for om og når pasienten bør henvises videre til odontologisk spesialist, primær-/ spesialisthelsetjenesten, eller andre
5. kan bruke sin kunnskap til å motivere pasienter til å ivareta god helse over tid
6. kan planlegge og gjennomføre en behandlingsplan for å gjenopprette generell helse i samarbeid med pasienten, pårørende og annet helsepersonell
7. kan bruke relevant kunnskap til å samarbeide tverrfaglig med relevante fagpersoner omkring legemiddelbruk som ivaretar generell og oral helse
8. kan beherske relevant akuttmedisinsk behandling, inkludert hjerte-lunge redning

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan anvende relevant kunnskap for å etablere tverrfaglig omsorg av pasienter med kroniske sykdommer, funksjonshemming og for pasienter som er spesielt pleietrengende
2. *kan kommunisere, veilede og samhandle med brukere, pasienter, pårørende. Videre kan kandidaten veilede brukere, pasienter og pårørende og relevant personell som er i lærings-, mestrings- og endringsprosesser

3. kan kommunisere funn og diagnoser, forebyggende tiltak, behandlingsalternativ, prognoser og oppfølgingsplan til pasienten/pårørende og innhente samtykke til behandling
4. *kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter til å samhandle både tverrfaglig, tverrprofesjonelt, tverrsektorielt og på tvers av virksomheter og nivåer, og initiere til slik samhandling

IV. Tannlegerrollen i samfunnet

Kunnskaper

Kandidaten

1. har avansert kunnskap om tannsykdommenes utbredelse, fordeling, årsak og utvikling over tid i befolkningen
2. har avansert kunnskap om den vitenskapelige dokumenterte effekten av ulike utadrettede tiltak for å fremme oral helse i befolkningen
3. har inngående kunnskap om orale sykdommer og deres risikofaktorer som er typisk for helseproblemer i samfunnet
4. *har inngående kunnskap om sammenhengen mellom generelle sykdommer, livsstilssykdommer, utdanning, arbeid, levekår og oral helse
5. har inngående kunnskap om tannhelsetjenestens (privat og offentlig) formål, organisering, oppgaver, ressurser og funksjoner
6. har bred kunnskap om oral helse og sykdomsbyrde og dens fordeling globalt
7. har kunnskap om hvordan helsetjenester i Norge er organisert
8. har kunnskap om offentlig finansiering av både privat- (Helfo) og offentlig tannhelsetjeneste
9. kjenner til tannhelsetjenestens organisering, funksjon og økonomi i andre land

Ferdigheter

Kandidaten

1. *kan anvende forskningsbasert og epidemiologisk kunnskap til å iverksette effektive tiltak overfor enkeltpersoner og grupper i samfunnet for å bidra til bedre tannhelse, god folkehelse og arbeidsinkludering

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan kommunisere om faglige problemstillinger, analyser og konklusjoner innenfor fagområdet, både med spesialister og til allmennheten

Studiets oppbygning

De første to studieårene av utdanningen skal inneholde en grundig innføring i biologiske basalfag, i tillegg til en introduksjon til profesjonsrettet undervisning. De påfølgende tre studieårene skal i hovedsak inneholde praksisorientert undervisning som innledes med ferdighetskurs (på modeller, fantomer og simulatorer) innen de ulike kliniske disipliner. Etter å ha fullført de ulike ferdighetskursene, skal undervisningen i hovedsak vies aktivitet/undervisning i klinisk praksis med pasienter. Hovedmålet er å trene opp kliniske ferdigheter innen et spektrum av ulike typer undersøkelser og behandlinger, samt forstå deres hensiktsmessighet og risiko. Studentene behandler i hovedsak egne pasienter (1:1, student:pasient) med en helhetlig tilnærming og under tett veiledning og supervisjon. Studentene får en grundig erfaring med selvstendig pasientbehandling på allmennpraksisnivå innen ulike kliniske fagområder, for eksempel pedodonti, kjeveortopedi, kariologi, endodonti, periodonti, oral kirurgi, oral medisin, oral protetik og gerodontologi.

Den teoretiske undervisningen er fortløpende koordinert og harmonisert med den praksisorienterte undervisningen gjennom hele studiet. I løpet av utdanningen blir studentene utplassert i eksterne klinikker. Hensikten med dette opplegget er at studentene skal få kjennskap til tannhelsetjenesten slik den fungerer i privat og offentlig virksomhet. I tillegg er et mål å erfare tverrprofesjonell pasientsentrert omsorg.